

Kyststrategi for Vordingborg Kommune

Projektnavn **Kyststrategi for Vordingborg Kommune**
Billede kreditering **Dronefoto Klaus Lohmann, via Netavisen Vordingborg.in**

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
1.1	Hvad er en kyststrategi?.....	3
1.2	Indhold i kyststrategien	3
1.3	Strategier til at imødegå klimarisici.....	4
1.3.1	Beskyttelse af eksisterende erosions- og oversvømmelsesrisici.....	4
1.3.2	Forebyggelse af nye erosions- og oversvømmelsesrisici.....	5
2.	Den levende kyst – strategiens afsæt i Vordingborg Kommunes værdier	6
2.1.1	Landskabsegenskaber	6
2.1.2	Det bebyggede miljø.....	6
2.1.3	Herlighedsværdi og rekreativ udfoldelse	7
2.1.4	Natur- og miljøforhold.....	7
3.	Vision og målsætninger for kysten i Vordingborg Kommune	8
3.1	Vision for kystens udvikling.....	8
3.2	Målsætninger.....	8

1. Indledning

1.1 Hvad er en kyststrategi?

Vordingborg Kommune har Danmarks længste kyststrækning på 385 km. En stor del af kommunens kyster er uberørt af byer og andre menneskelige aktiviteter. Den består af meget forskellige typer kyst som fjordkysten ved Præstø, klinterne på Østmøn og bugter og vige i øhavet. Langs store dele af kysten findes værdifulde naturtyper samt kyst- og havområder, der har international betydning for at bevare og beskytte et rigt dyre- og planteliv.

Ud over kystens meget varierende natur, omfatter den også byer, sommerhusområder og havne samt historiske, kulturelle og rekreative værdier. Der skal værnes om disse værdier, så kystens variation og mangfoldighed også findes i fremtiden.

Med kyststrategien ønsker Vordingborg Kommune at understøtte udviklingen af den varierede kyst, så den er tilpasningsdygtig over for klimaændringerne. Tiltag, som skal sikre naturens variation og udfoldelse samt beskytte samfundsmæssige værdier mod erosion og oversvømmelser, skal være med til at styrke kystens naturlige modstandsdygtighed.

Den lange og varierede kyststrækning er udsat for forskellig påvirkning fra oversvømmelse og erosion. Behovet og mulighederne for at lade naturen råde eller for at klimatilpasse og kystbeskytte varierer fra sted til sted. Der vil derfor være behov for at prioritere, hvor kommunen lader kysten udvikle sig naturligt, og hvor der skal prioriteres at beskytte mod oversvømmelser eller erosion.

Kyststrategien sætter rammerne for en helhedsorienteret planlægning og forvaltning af kysten. Det omfatter, hvor der skal beskyttes mod erosion og oversvømmelser, hvor der skal tilpasses, hvor der skal flyttes værdier, hvor der ingen ting skal gøres, samt hvor der skal forebygges nye risici ved at undgå at bygge nyt. Samtidig udgør strategien Vordingborg Kommunes rammer for kommunens administration af kysten for at opnå en ensartet sagsbehandling.

1.2 Indhold i kyststrategien

Kyststrategien beskriver Vordingborg Kommunes vision og målsætninger for, hvordan kysten skal udvikles: hvor skal kysten og naturen have lov til at udvikle sig frit, og hvor skal der beskyttes mod oversvømmelser og erosion.

Vordingborg Kommunes lange kyst er inddelt i 12 kyststrækninger ud fra kystens karakteristika og lokale forhold samt ud fra truslen for oversvømmelser og erosion. Med afsæt i beskrivelserne og kyststrategiens målsætninger er mulige strategier for kystens udvikling og beskyttelse beskrevet for hver delstrækning. Beskrivelsen af delstrækninger fremgår af en selvstændig rapport.

Kyststrategien danner det administrative grundlag for Vordingborg Kommunes behandling af ansøgninger om kystbeskyttelsesprojekter fra borgerne. Kyststrategien skal sikre, at der planlægges langsigtet og tages behørigt hensyn til de forventede klimaforandringer med højere vandstand og hyppigere og kraftige storme. Hvis der skal etableres kystbeskyttelse, er det som oftest mest omkostnings-effektivt og virkningsfuldt, hvis den etableres i fællesskab, og i øvrigt koordineres med kommuneplanen og lokalplaner.

Administrationsgrundlaget indeholder retningslinjer, som understøtter en hensigtsmæssig udvikling af kysten, herunder hensyn til natur og miljøforhold, den fysiske udformning af kystbeskyttelsesanlæg, samt beskyttelse af adgangsforhold. Beskrivelsen af administrationsgrundlaget fremgår af en selvstændig rapport.

Som hjælp til borgere, der ønsker at søge om kystbeskyttelser, er der givet en beskrivelse af kommunens administration og behandling af ansøgninger samt en beskrivelse af, hvad en fyldestgørende ansøgning skal indeholde.

1.3 Strategier til at imødegå klimarisici

Klimaforandringerne forventes at ændre hyppigheden og intensiteten af højvandshændelser og storme, samt ændre mængder og afstrømninger af regnvand. Dertil kommer et stigende terrænnært grundvandsspejl samt flere samtidige hændelser mellem de forskellige vandudfordringer. Tilsammen vil det påvirke bygninger og byområder, der i stigende grad vil blive uegnet til bebyggelse, som vi kender det i dag. Kystlandskabet vil over tid ændres som en naturlig respons på klimaforandringerne. At (gen-)oprette oversvømmelsestruede områder til vådområder kan understøtte flere forandringer, som sker i vandets kredsløb, fremfor genopbygning eller ejendomsudvikling af et område.

Risikoen for skader ved oversvømmelse eller erosion kan reduceres ved at nedbringe et områdes ud-sathed og/eller sårbarhed over for oversvømmelse eller erosion. Konstruktioner til kystbeskyttelse har til formål af nedbringe faren. Reduktion af sårbarhed kan f.eks. ske ved at flytte sårbare elementer eller ved at gøre dem mindre sårbare over for oversvømmelser ved at tilpasse eller renovere bygninger og anlæg med materialer, som er mere modstandsdygtige over for vandpåvirkning. Desuden kan en øget bevidsthed hos borgere, grundejere og myndigheder i et oversvømmelsestruet område resultere i en proaktiv handling for at nedbringe risici, når der sker varslings af højvande og storm.

1.3.1 Beskyttelse af eksisterende erosions- og oversvømmelsesrisici

Kystbeskyttelsesanlæg udgør i mange tilfælde en barriere og/eller et indgreb i området, hvor det etableres. Der skal derfor afvejes en række hensyn, når der vælges strategier til at nedbringe risikoen, samt når de enkelte tiltag skal designes.

Naturen som kystbeskyttelse tager afsæt i landskabsbaseret og/eller naturbaserede løsninger, der er karakteriseret ved i højere grad at være mere integreret i omgivelserne, hvor anlægget ligger. Anlægget ligger oftest i kystzonen og ofte i den umiddelbare kystlinje eller i havet ud for. Barriereøer eller konstruerede kystnære landskabsformer, der fungerer som beskyttelse ift. erosion og oversvømmelse, er eksempler på naturbaserede løsninger. Løsningerne er designet med fokus på større integration i økosystemet og ofte med ønsket om at skabe mere rekreative områder, der inkorporerer forskellige topografier, vådområder, laguner og naturområder. Ved at genoprette eller konstruere habitater på søterritoriet kan områderne få mere fleksible og tilpasningsdygtige løsninger i forhold til særligt et langsigtet perspektiv.

Anlægsteknisk kystbeskyttelse består af fysiske anlæg som højvandsmur, dige, hofde, skråningsbeskyttelse, bølgebrydere, højvandsporte og sluser, men også sandfodring, klitdannelse og forlandsdannelse udgør kendte metoder inden for anlægsteknisk kystbeskyttelse.

Hybride løsninger kombinerer typisk tekniske anlæg med en større grad af multifunktion, i form af landskabs- og naturbaserede løsninger eller integration af bygningsfunktioner. Denne tilgang kan f.eks. omfatte et dige eller bygningskonstruktion integreret i en større landskabelig bearbejdning. Designet indeholder således løsninger, som også vil have andre formål end det primære kystbeskyttelsesformål. En kystzone kan således gøres mere levende og samtænkes med andre ønsker til et områdes udvikling. Eksisterende strukturer, vartegn eller industribygninger kan potentielt indtænkes og genanvendes for at bevare identiteten, samtidig med at de forstærkes for at bidrage til et samlet kystbeskyttelsesanlæg. Målet er at skabe modstandsdygtige samfund, der er beskyttet, tilgængelige og integreret ved afvejning af hensyn.

1.3.2 Forebyggelse af nye erosions- og oversvømmelsesrisici

Forebyggelse af nye risici består i at forhindre, at udsathed og sårbarheden i et udsat område øges over tid. Ønsket om at udvikle og dermed etablere nye værdier i kystområder kan medføre nye, udsatte byområder med virksomheder og boliger eller sommerhuse, der tager skade ved en oversvømmelse eller erosion. Desuden kommer der over en kort årrække til at bo mange mennesker i et nyt by- eller sommerhusområde. Det er personer, som ikke er bevidste om oversvømmelses- og erosionsrisici, hvilket hurtigt resulterer i flere værdier, der reelt set taber værdi og bliver risikofyldte investeringer. Ligeledes kan f.eks. placering af forsyningsanlæg i oversvømmelsestruede områder eller langs erosionstruede kyster påvirke mange mennesker og virksomheder, hvis de bliver sat ud af drift på grund af oversvømmelse eller akut erosion som følge af storm. Forebyggelse af nye risici betyder, at kommunen kun kan byudvikle i et oversvømmelsestruet område, hvis det gøres under hensyntagen til de kendte risici, der er forbundet med oversvømmelse og erosion.

Med vandet som medspiller i stedet for modspiller skabes en større resiliens og robusthed i økosystemet som helhed. At transformere områder kan understøtte mangeartede interesser og hensyn. Tilpasning omfatter, at eksisterende eller evt. nyopførte bygninger skal være modstandsdygtige over for oversvømmelse og/eller erosion ved f.eks. at være opført i materialer, der kan tåle vand og med skodder til at spærre døre, vinduer o.l., eller opført med høje sokkelkoter. Bevidstheden skal styrkes hos virksomhedsejere og borgere i området, så de gør sig klart, at de befinder sig i et oversvømmelsestruet område og ved, hvad de skal gøre, hvis der varsles om oversvømmelse. Dette fokus kan f.eks. skærpes gennem kampagner, borgermøder eller andre aktiviteter af lignende karakter.

En anden mulighed kan være en planlagt tilbagetrækning over tid, særligt af enkelte eller et mindre antal ejendomme eller vigtige infrastrukturanlæg. Også for at bevare Natura2000 områder og andre særligt beskyttede naturområder kan tilbagetrækning være en strategi, der kan give plads til, at naturområderne kan udvikle sig på nye områder i takt med at vandet stiger, og eksisterende områder bliver oversvømmet eller eroderet.

2. Den levende kyst – strategiens afsæt i Vordingborg Kommunes værdier

2.1.1 Landskabsegenskaber

Geologien og kystmorfologien spiller en stor rolle for, hvordan et område har været anvendt og er blevet udviklet, ligesom landskabets egenskaber giver betingelser for, hvordan området vil reagere på klimaforandringer og kan udvikles i fremtiden. Udpegninger af værdifulde geologiske og kulturelle landskaber og fredninger understøtter unikke karakterer og stedsidentitet. De skal vurderes og afvejes i drøftelserne af, hvor områder skal have lov til at udvikle sig frit, og hvor der skal ske beskyttelse.

Landskabselementer som f.eks. klinte, skrænter og flade kyst- og strandområder vil påvirkes markant af fremtidens havvandstigninger og ekstreme stormfloder. Nogle steder vil landskabet blive væsentligt forandret, så elementerne reduceres eller forsvinder, og andre steder vil adgangen og mulighederne for brug af landskabet og arealerne blive forringet. Kystbeskyttelsesplanlægning i de kystnære områder vil også påvirke landskabet og den mulige anvendelse af området, herunder adgangen til og langs kysten.

Det er således vigtigt at kortlægge det eksisterende landskab og dets arealanvendelse, samt at inddrage den overordnede planlægning, der vedrører fremtidig anvendelse, så landskabets og arealernes udvikling afvejes ift. naturlig udvikling, eller hvis der anlægges kystbeskyttelse.

2.1.2 Det bebyggede miljø

Langs kysten findes spor fra de tidligste kystnære bosættelser, historiske befæstninger og handelshavne samt moderne lystbådehavne, hvilket giver et billede af indbyggernes forbindelse til havet. Kommunens mangeartede kyststrækninger afspejler således en mangfoldig kultur med en lang historie. I vores bebyggede områder er der samlet større materielle og immaterielle værdier. Udviklingen lokalt såvel som regionalt betinges og understøttes af infrastrukturer og services.

Bebyggelse inkl. kulturmiljøer og egenart

Igennem de seneste årtier er der sket massiv udvikling i kystzonen. Købstæder og landsbyer er steder, hvor vi samles og skaber sociale forbindelser. Livets gøremål, som involverer arbejde, uddannelse og pasningsordninger, udgør sammen med detailhandlen og de liberale erhverv dagligdagen for mange. Vi kan opleve en forbundethed med et område og i relationerne til hinanden. Sommerhusområder er ligeledes levesteder, hvor naturoplevelser og rekreative aktiviteter er i højsædet. Hensyn til det eksisterende bebyggede miljøes kulturmiljøer samt respekten for lokalsamfundets historie og identitet kan blive afgørende i en diskussion om områders egenart og udviklingspotentiale, herunder også behovet for kystbeskyttelse.

Samfundsinfrastruktur og -service

Faciliteter og systemer, der er essentielle for samfundets funktion og sikkerhed, refereres oftest som kritiske infrastrukturer eller services. Kommunen rummer en række forsyningsanlæg og services, herunder energi, kommunikationsnetværk, vand og spildevand samt politi, brand og redning. Transportnettet i form af vej- og jernbaner samt havne-terminaler sikrer levering af varer og ydelser. Kystbeskyttelse af infrastrukturer kan blive afgørende for opretholdelse af samfund og services. Herunder også forebyggelse af forurening fra liste- og risikovirksomheder.

2.1.3 Herlighedsværdi og rekreativ udfoldelse

Livet ved kysten er oftest en integreret del af den lokale identitet. Kyst- og havnemiljøerne tiltrækker både lokale og besøgende. Kulturhistorien er en nøgle til at formidle og forstå kystlivets foranderlighed samt de kulturelle og naturmæssige processer, der har påvirket det. Det rekreative gode, som naturlandskabet besidder, beriger mange borgere og besøgende. Kystzonen rummer således flere vandreruter, cykelstier, strande, skove, oplevelsescentre, seværdigheder mv.

Herlighedsværdierne er oftest forbundet til de rekreative og æstetiske værdier inkluderende aspekter af tilgængelighed, udsigt, aktivitet og oplevelse. Hvordan man etablerer en sammenhængende og virksom kystbeskyttelse i både levende, men også sårbare kultur- og foreningsmiljøer, såvel som turisme er vigtigt at forholde sig til.

2.1.4 Natur- og miljøforhold

Kystnaturen spiller en central rolle for økosystemer, og særligt de mange store Natura2000 områder, herunder fuglebeskyttelsesområder gør, at økologiske korridorer og biodiversiteten i regionen er stor. Kvaliteten af kystnatur refererer oftest til dens biologiske og økologiske tilstand. For flere beskyttede og fredede arter vil kystnærhed, samt leve- og fødesteders morfologi være vigtige indikatorer. Den marine natur og de våde miljøer er en vigtig del og er medvirkende til at skabe sammenhængende naturområder. Dog er de marine naturområder stærkt påvirket af næringsstoffer, støj, fiskeri og i høj grad anlægsprojekter, der fjerner marin natur med landfyldninger m.m. Det menneskelige pres og forurening, der bliver forstærket af klimaforandringerne, kan reducere sjælden natur og bestande af sjældne fugle, padder og planter i kystområderne og det marine miljø markant. Det samme gælder for kystbeskyttelsesplanlægning, der har til hensigt at beskytte bagvedliggende områder mod erosions- og oversvømmelsesfare.

3. Vision og målsætninger for kysten i Vordingborg Kommune

3.1 Vision for kystens udvikling

I Vordingborg Kommune har vi Danmarks længste kyststrækning med meget varierede kystlandskaber og en enestående natur med både national og international værdi. Langs kysten i kommunen findes nogle af Danmarks vigtigste strandenge og mest artsrige naturområder bl.a. ved Ulvshale, Knudshoved Odde og langs Præstø Fjord. Klimforandringerne med højere havvandstande og kraftigere storme vil oversvømme eller erodere vores kyster og påvirke vores by- og naturområder. Med de store naturbeskyttede områder med et rigt dyre- og planteliv har vi et særligt ansvar for, at vores kyst også i fremtiden kan rumme de enestående naturområder. Vi ønsker derfor at bevare vores enestående naturområder. Samtidig ønsker vi at give plads til at udvikle kommunen i områder, der ikke er truet af oversvømmelse eller ligger i naturområder.

Vi ønsker at forvalte kysten helhedsorienteret og ud fra en langsigtet planlægning, så vores borgere også i fremtiden kan nyde den enestående natur langs kysten og adgangen til stranden. Det kan betyde, at vi i fremtiden skal lægge andre planer for nogle arealer, end de aktiviteter der finder sted i dag. Det gælder også for nogle af naturarealerne og specielt strandengene, der vil blive oversvømmet i fremtiden, og derfor skal have plads til at udvikle sig nye steder ind i landet.

Vi ønsker, at vores kyst skal opleves som et naturligt landskabsrum og ikke får et teknisk præg. Vi prioriterer at skabe helhedsorienterede løsninger, der giver mulighed for at reetablere og styrke naturens robusthed, samt indpasser klimatilpasning af byerne, sommerhusområderne, havnene, vigtig infrastruktur, kulturværdier og den rekreative brug af kysten i det omgivende miljø. Vi prioriterer at skabe tryghed hos borgerne, og klimatilpasse og beskytte de samfundsmæssige værdier i de bebyggede områder. Mulighederne og vores ønsker for at beskytte og klimatilpasse kysterne til klimaforandringerne vil variere fra sted til sted og over tid i takt med at klimaet ændrer sig og øger presset på kysten.

3.2 Målsætninger

I vores arbejde med at udvikle og klimatilpasse kysten og dens naturområder samt beskytte værdier mod erosion og oversvømmelse har vi opstillet en række målsætninger, som skal sikre en ensartet forvaltning af kysten. Målsætningerne udgør det overordnede grundlag, som vi vil administrere og planlægge ud fra.

Målsætning 1: Vi prioriterer at klimatilpasse de væsentligste samfundsmæssige værdier

- Vi prioriterer at bevare og give plads til vores enestående beskyttede naturområder, der har national og international værdi.
- Vi prioriterer at klimatilpasse væsentlige samfundsmæssige værdier mod sandsynlige hændelser for oversvømmelse og erosion. De væsentlige samfundsmæssige værdier er ejendomme, der primært ligger i byzone og i sommerhusområder, samt vores kulturhistoriske arv.
- Vi prioriterer at klimatilpasse kritisk forsyning og infrastruktur, så det er beskyttet imod en 100-års hændelse. Vi prioriterer klimatilpasning af vores havne, tekniske anlæg og infrastruktur i form af redningsveje, broer og lignende for at sikre adgang under og efter stormfloder.
- Vi ønsker, at landbrugsarealer truet af erosion eller oversvømmelse omlægges til anden drift, der ikke har behov for klimatilpasning.

Målsætning 2: Vi ønsker at forvalte kysten ud fra et helhedsperspektiv

- Vi lægger vægt på, at kysten forvaltes ud fra et helhedsperspektiv, hvor beskyttelse, forebyggelse og at give plads til vandet indgår ligeligt i afvejningen af kystens udvikling.
- I byzone, inden for sommerhusområder og ved andre sammenhængende bebyggelser prioriterer vi kystbeskyttelse udført som et samlet projekt, der indpasses i det konkrete landskab og miljø og tager hensyn til den tilstødende kyst og natur, og hvordan disse påvirkes.
- Vi ønsker, at helhedsorienterede projekter langs kysten skal understøtte multifunktionalitet og skabe synergi mellem natur, rekreative formål, erosions- og oversvømmelsesbeskyttelse og dermed skabe merværdi for området.
- Vi ønsker, at eksisterende kystbeskyttelse fjernes, hvis den ikke længere er nødvendig, f.eks. hvis ejendomme, som kystbeskyttelsen skulle beskytte, er revet ned, eller der etableres nye anlæg til kystbeskyttelse i samme område som det eksisterende.

Målsætning 3: Vi prioriterer at bevare, fremme og genoprette natur og landskab

- Vi prioriterer at bevare naturen og bevaringsværdige landskaber og geologiske lokaliteter langs kysten.
- Som følge af den restriktive retspraksis inden for Natura 2000 områder og andre beskyttede naturområder vil vi lade den naturlige kystdynamik råde her, og kystbeskyttelse skal så vidt muligt holdes uden for disse områder.
- Vi vil arbejde for at give naturtyper, som er sårbare overfor ændringer i vandstand eller indtrængning af saltvand, mulighed for at brede sig til andre arealer ind i landet.
- Vi vil arbejde for at genoprette den naturlige kystnatur ved inddæmmede områder, pumpede lavbundsområder ved kysten og lignende.
- I landzone prioriterer vi at bevare vores strande, stier og adgangsveje til og langs kysten for at fremme de rekreative forhold og give turismen adgang til kysten.

Målsætning 4: Vi prioriterer at forebygge nye risici

- Vi prioriterer at friholde oversvømmelses- og erosionstruede arealer for nybyggeri og tekniske anlæg, så der ikke skabes nye samfundsmæssige værdier, som kræver etablering af kystbeskyttelsesplanlægning i fremtiden.
- Gennem planlægning vil vi prioritere at ændre arealanvendelse på områder, som fremover kan blive truet af oversvømmelse og erosion, for at fremme bevarelse og genopretning af kystnære naturområder.
- Vi vil arbejde for at tilbagetrække oversvømmelsestruede ejendomme i det åbne land, som på grund af kystdynamik, Natura 2000 områder eller andre væsentlige forhold ikke kan forventes kystbeskyttet.